

Implantació de Microsoft 365 a les Escoles Catalanes: Desafiaments i Reflexions sobre Privacitat i Autonomia Tecnològica

La recent iniciativa del Departament d'Educació d'introduir els serveis de Microsoft 365 com a eina disponible per als docents de Catalunya ens convida a ponderar detingudament les implicacions d'integrar aquestes tecnologies en el sistema educatiu, especialment en termes de privacitat, seguretat de les dades i autonomia tecnològica. La complementarietat anunciada d'aquestes eines amb els serveis en línia ja existents de Google planteja també dubtes sobre com equilibrar els beneficis que ofereixen aquestes plataformes amb la necessitat de mantenir un espai digital lliure de la ingerència de les grans corporacions. En conseqüència, és imprescindible un debat de tota la comunitat educativa —docents, estudiants i famílies incloses— que analitzi els avantatges i possibles inconvenients d'aquesta estratègia privatitzadora amb les tecnologies digitals en els espais d'aprenentatge.

La creixent presència de plataformes digitals privatives dins de l'educació, com Google for Education i ara Microsoft 365, fa emergir la necessitat de trobar l'equilibri òptim entre aprofitar les seves potencialitats i defensar la privacitat, la seguretat de les dades i la sobirania tecnològica. Des d'aquesta perspectiva, La Intersindical posem de manifest la nostra preocupació per les conseqüències tècniques, legals i ètiques que aquesta transició pot implicar, i subratllem la importància d'avançar cap a una digitalització de l'educació que sigui ètica, segura i coherent amb els valors que l'educació pública hauria de promoure.

L'increment pressupostari per la digitalització de les escoles catalanes, juntament amb la distribució de material tecnològic i de robòtica, per exemple a centres de primària, enceta un debat sobre la coherència de les prioritats en l'assignació de recursos dins del sistema educatiu. En un context en què molts àmbits de l'educació, especialment la inclusiva, pateixen una greu falta de recursos, aquestes decisions unilaterals del Departament d'Educació semblen contradir la proclamada defensa de l'autonomia dels centres i els seus Projectes Educatius de Centre (PEC). La disparitat entre la inversió en eines tecnològiques avançades i les necessitats bàsiques no cobertes en molts centres genera preguntes sobre l'equilibri i la justícia en la distribució dels recursos educatius.

Mentre alguns centres educatius lluiten per oferir un suport adequat als estudiants amb necessitats especials, o per mantenir una ràtio d'alumnes per professor que permeti una atenció personalitzada, des del Departament es fa una aposta decidida per la introducció de tecnologies costoses que potser no són prioritàries per a totes les comunitats educatives. Aquestes decisions posen en relleu la necessitat d'una planificació més detallada i sensible a les diverses realitats que conformen el panorama educatiu de Catalunya.

És fonamental que el Departament d'Educació reavalui les seves prioritats i estratègies per

assegurar que la inversió en noves tecnologies i materials educatius respongui realment a les necessitats de cada centre, tot respectant la seva autonomia i els objectius específics del seu PEC. Això implicaria una comunicació més estreta amb els directors i la comunitat educativa per identificar quines inversions serien més beneficioses per a l'aprenentatge i desenvolupament dels seus estudiants. En última instància, el focus hauria de ser a crear un sistema educatiu equitatiu i inclusiu, en el qual les decisions sobre recursos i tecnologies siguin preses amb la mirada posada en la millora de l'experiència educativa per a tots els estudiants, amb independència del seu context o necessitats.

Privacitat i Sobirania Tecnològica a l'Educació: El Perills de les Plataformes Privatives

L'ús de plataformes privatives a l'educació implica la recopilació massiva de dades personals, sovint sense un consentiment explícit, conscient i transparent. Aquestes dades inclouen, entre d'altres, hàbits d'aprenentatge, dades biomètriques i geolocalització. A més, la manca de xifratge i l'emmagatzematge de dades en servidors en jurisdiccions amb legislacions de privacitat més laxes augmenten la vulnerabilitat davant possibles filtracions o ciberatacs. Aquestes pràctiques posen en risc la sobirania educativa i limiten la llibertat pedagògica, condicionant així el desenvolupament de l'ensenyament.

La prohibició de l'ús de Microsoft 365 en escoles alemanyes per incomplir amb el Reglament General de Protecció de Dades (RGPD) de la UE exemplifica els conflictes legals que aquestes plataformes poden generar. Aquests casos destaquen la importància d'alinejar les eines digitals amb les normatives de protecció de dades més exigents per assegurar un entorn educatiu segur.

En resposta a aquests desafiaments, La Intersindical advoquem per la promoció i adopció de plataformes lliures i obertes, com Moodle, Nextcloud o Etherpad. Aquestes eines ofereixen alternatives viables i segures, amb el potencial de personalització i adaptació a les necessitats educatives específiques. L'ús de programari de codi obert no només facilita la revisió i millora contínua per part de la comunitat educativa i tècnica, sinó que també assegura una major transparència i control sobre les dades.

Davant l'auge de la privatització digital a l'educació, és imperatiu que el Departament d'Educació, juntament amb la comunitat educativa, reconsideri les implicacions tècniques i ètiques de les eines digitals que adopta. La Intersindical sosté que la digitalització de l'educació ha de ser sinònim de progrés i innovació, però no a costa de la privacitat, la seguretat de les dades ni la independència tecnològica. Defensa, doncs, un model de digitalització basat en el respecte als drets de privacitat, la seguretat de les dades i la promoció de l'autonomia tecnològica, assegurant així un futur més segur i democràtic per a l'educació.

Alertem que la contractació de plataformes privatives per part del Departament d'Educació per a l'ús a les escoles catalanes planteja interrogants fonamentals sobre la direcció que està prenent la nostra societat pel que fa a la privacitat, la seguretat i la sobirania tecnològica en l'àmbit educatiu. És essencial un debat obert, transparent i inclusiu, en el qual tots els actors implicats —des de docents i estudiants fins a famílies i professionals de la tecnologia— puguin participar activament en la configuració d'un entorn digital que beneficiï tothom sense comprometre els nostres valors fonamentals.

Cap a un Futur Digital Democràtic en l'Educació

En paral·lel a aquesta privatització de la digitalització emergeixen noves propostes que busquen modelar un futur per a l'educació digital que sigui tant democràtic com obert. La publicació per part d'Xnet de la "Declaració per una educació digital democràtica i oberta" posa de relleu la urgència d'abordar les deficiències actuals en les polítiques educatives digitals. Aquest document, que emergeix del treball col·lectiu d'experts internacionals, se centra a analitzar els marcs de competències digitals que guien la política educativa catalana, i proposa un camí cap a una digitalització més inclusiva i respectuosa amb els drets humans.

La Declaració identifica set àrees clau en les quals són necessàries millores significatives, com la integració dels drets humans i la democràcia com a pilars de la digitalització educativa, que s'asseguri la sobirania pedagògica davant dels interessos corporatius, i promoure una major comprensió dels drets digitals dins de la comunitat educativa. Destaca, a més, la necessitat d'una formació en competències digitals per als responsables polítics i directius, una crítica consideració de tots els agents implicats en l'educació digital, i un enfocament integral que abasti les diverses dimensions de la cultura digital.

Un aspecte crucial de la Declaració és la importància de les infraestructures digitals dels centres educatius. Això inclou l'obligació de l'Administració pública de finançar i proporcionar eines digitals que siguin democràtiques, auditables, interoperables i eficients. Així mateix, es fa una crida a la promoció del coneixement obert, i se suggereix l'ús predeterminat de recursos educatius oberts i llicències lliures que fomentin el reconeixement de l'autoria de la comunitat educativa.

Aquestes propostes són especialment rellevants en un moment on la introducció de plataformes privatives com Microsoft 365 suscita preguntes fonamentals sobre la direcció futura de l'educació digital. L'adopció d'aquestes eines, tot i oferir avantatges potencials en eficiència i col·laboració, també comporta riscos significatius en termes de privacitat, seguretat de les dades i sobirania tecnològica. Per tant, la visió presentada per la Declaració d'Xnet serveix com a recordatori crític de la necessitat de construir un sistema educatiu digital que no només respongui a les demandes del moment, sinó que també respecti i promogui els valors fonamentals de l'educació pública, la democràcia i els drets humans.